

El valencià desconegut que inventà la ràdio

L'italià Guglielmo Marconi, guanyador del premi Nobel de Física de 1909, ha estat considerat habitualment l'inventor de la ràdio, si bé és cert que a l'entorn de la paternitat (o maternitat) d'aquesta mena d'invents sempre hi ha hagut controvèrsia i, fins i tot, atribucions múltiples. La ràdio, doncs, no n'ha estat cap excepció i, juntament amb el nom de Marconi, han aparegut els de més inventors que, a diversos llocs i en diversos moments, n'han estat reivindicats com a inventors.

Però en aquesta llista de creadors no ha aparegut mai el qui, segons Àngel Faus, professor honorari de la Universitat de Navarra, és el creador del primer sistema de ràdio del món: el militar valencià Julio Cervera Baviera (Sogorb, Alt Palància, 1854 - València 1936).

Segons la documentació de què disposa Faus, el 22 de març de 1902 Julio Cervera va fundar l'empresa Sociedad Anónima Española de Telegrafía y Telefonía sin Hilos. Davant el notari de Madrid Antonio Turón y Boscà, Cervera aportà les patents del sistema de ràdio que havia inventat. No fou fins al cap d'onze anys que Marconi treballà en el seu sistema, segons un document de l'època a què ha pogut accedir Faus.

Cervera i Marconi es coneixien; el valencià estigué durant uns quants mesos al laboratori de l'italià i col·laborà amb el seu ajudant, George Kemp. Però diverses circumstàncies personals d'ambdós van fer que l'un passara a la història com a pare de la ràdio i l'altre haja romàs fins avui pràcticament a l'anonimat.

Segons Faus, Marconi va tenir la sort de comptar amb el suport del diari britànic *The Times*, gràcies a un contacte familiar. "Es podria elaborar una biografia de Marconi amb els articles que *The Times* va escriure sobre ell", afirma Faus. I en aquella època la repercussió que tenia el diari van fer

Julio Cervera

Els llibres d'història, especialment els d'història de la comunicació, hauran d'esmenar els capítols dedicats a la radiodifusió. El treball de l'investigador Àngel Faus ha tret a llum que l'inventor del primer sistema de ràdio del món no fou Marconi, sinó un militar gairebé desconegut, el valencià Julio Cervera.

famós Marconi. En canvi, Cervera no tenia ajuts de cap mena i, pel fet de ser un militar de l'exèrcit espanyol, les seues investigacions restaven sotmeses a secret.

Èxit de Marconi i oblit de Cervera.

Malgrat allò que puga semblar, en aquesta història ningú no va furtares a ningú, no hi va haver allò que avui anomenem *espionatge industrial*. "S'arribà a solucions similars per camins diferents", matisa Faus. Cervera i Marconi crearen i patentaren dos sistemes de ràdio distints, i això vol dir

que obtingueren a la mateixa conclusió mitjançant procediments diversos.

Com a prova, Faus addueix que el militar valencià mai no tingué cap mena de rancúnia envers Marconi. A més a més, Cervera tenia les patents del seu sistema de ràdio a la Gran Bretanya, on Marconi també tenia patentat el seu sistema. "Les empreses de Marconi mai no discutiren les patents de Cervera, cosa que prova que el sistema era seu", explica Faus.

I parla de les empreses de Marconi en plural perquè un altre aspecte de la història de la ràdio és l'èxit empresarial del qui n'ha estat habitualment considerat l'inventor. Segons les paraules de Faus, Marconi creà un imperi tan gran que les grans cadenes de televisió dels Estats Units són producte de les seues empreses.

I enfront d'aquest enorme èxit econòmic de Marconi hi ha el desconeixement gairebé absolut de Cervera, un personatge que, a més d'inventar el primer sistema de ràdio del món, gaudí d'una intensa vida, amb més invents, aventures i fins i tot participant en l'activisme polític.

Inventor, professor, explorador...

Si la figura de Cervera no és més coneguda no és pas per manca de mèrits. En el camp dels invents, a més de patentar el primer sistema de ràdio del món, les investigacions de Cervera el portaren a crear i patentar el telecomandament d'equips i sistemes, és a dir, el comandament a distància, que tantes aplicacions ha tingut després en l'àmbit civil i en el militar.

El 1903, després d'abandonar l'exèrcit espanyol, creà l'Escola Lliure d'Enginyers. Segons Faus, es tractava de la primera escola per correspondència del món. I afegeix que perfeccionà un sistema educatiu amb continguts en fascicles acompanyats d'enregistraments fonològics. Cervera, a més, és l'autor de diversos llibres d'enginyeria.

Pel que fa a la seua activitat política, a l'abril de 1908 fou escollit diputat a les Corts espanyoles per València, quan s'hi presentà en una candidatura republicana (de fet, va substituir Vicent Blasco Ibáñez en l'escó).

Quant a la carrera militar, aquest comandant d'enginyers serví a l'exèrcit espanyol a l'època en què les potències

Marconi pogué comptar amb el suport del diari britànic 'The Times'; en canvi, Cervera no rebé ajuts de cap mena

Europees es trobaven en plena cursa colonial, i l'estat espanyol, d'una manera molt més modesta, també hi prengué part, bàsicament al nord d'Àfrica. Cervera va fer dos viatges d'exploració al Marroc i el 1886 explorà la regió occidental del Sàhara. Aquests viatges serviren per a preparar l'ocupació de Río de Oro per part de l'exèrcit espanyol. I entre 1888 i 1890 fou agregat militar de l'ambaixada espanyola a Tànger. Les seues experiències a l'Àfrica li van permetre d'escriure les obres *Geografia militar de Marruecos* (1884) i *Expedición geográfico-militar al interior y costas de Marruecos* (1885).

També desenvolupà la carrera militar al Carib, on va combatre a la guerra entre Espanya i els Estats Units que va significar la pèrdua del domini espanyol sobre Cuba i Puerto Rico. Acabada la guerra, redactà un escrit en què criticà l'actuació dels voluntaris porto-riquenys en el conflicte bèl·lic.

A parer de Faus, ara cal reivindicar aquest "home increïble, que en una sola vida tingué temps de fer allò que a la majoria de la gent ens costaria moltes vides". Però per al professor Faus, cal, sobretot, reivindicar que el sistema de ràdio inventat per Cervera és el primer del món i, per fer-ho, Faus considera que cal implicar-hi les institucions, des de l'Ajuntament de Sogorb fins a la Generalitat Valenciana.

Aquestes setmanes vinents eixirà a la venda el llibre de Faus *La radio en España: 1896-1977* (Taurus). Aquest treball és el granet de sorra que aporta l'investigador a reivindicar la figura de Cervera. Tanmateix, encara cal recórrer un llarg camí per situar Julio Cervera Baviera al lloc que li correspon.

Borja Català

Per a l'autor de la investigació, cal reivindicar que l'inventor de la ràdio fou Julio Cervera i no pas Guglielmo Marconi, a la fotografia de baix.

